

Տարեկան 10 րուբլի, միջ տարի 6 րուբլի, կրկն տարի 3 ր. 50 կ. միայն 1 ր., հատուկ 5 կոպեկ
Բաժանորդ գրուած են թիֆլիսում միայն խմբագրատանը

Խմբագրատան հասցեն՝ Тифлисъ. Редакция «Нор-Даръ»
կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատանը քայ է ամեն օր (քացի տօն օրերէն) ժամը 9 ինչ մինչև 2-ր. Յայտարարութիւններն ընդունուած են ամեն խոշորագոյն Յայտարարութիւններն քառիս 2 կ., ընկալմանը համար կրկնապատիկ

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐԹՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ Մ

Հինգշաբթի յունուարի 28-ին,

Հայ գերասանական մշտական խումբը կը կատարէ Հայոց բեմի

35 ամեայ արեւաբայը:

Մասնակցութեամբ. ա. Մարի Գրիգորի Մօնրազօնի, Դէնիզ Լաւալի

և պ. պ. Փօրկատի, Ե. պ. Լաւալի, և Վ. Ա. Արաշիճէի,

Կ ե ն դ ա ն ի պ ա տ կ ե ր ն ե ր ո վ.

I ԱՐՁԱՆ II ԹԱՏՐՈՆ

Տ. Մարի Գրիգորի Մօնրազօն, Հայերէն կերպէ «Ծիծեռնակ-ծիծեռնակ»

Հայ գերասանական խումբը կը ներկայացնէ.

I

ԴԱԼԱԼ-ՂԱՂՕ

Վ. Գ. I գործ. Հեղ. Ն. Փաղկեանի, որը առաջին անգամ ներկայացուել է թիֆլիսում 4-ին փետրուարի 1863-թիւ:

II.

ՀԱՋԻ ՍՈՒԼԷՅՄԱՆ.

Վ. Գ. I. գոր. Հեղ. Յով. Գուրգէնեանի, որը ներկայացրել են առաջին անգամ Մոսկուայի Համալսարանի Հայ ուսանողները 1-58 թիւին:

Թատրոնը զարգարուած կրիին և լուսաւորուած ձ Corno.

Սկիզբն 7 1/2 ժամին երեկոյեան.

(398)

3-3.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող. — Հայոց թատրոնի 35-ամեայ տարեգարծը:

Քրոնիկոն. — Ս. Գառնալիքեանի վերագրած յետաձգուելու Սիմէոն Բաշաճեանի Արքայական փոխադրուելու 2-ին թիֆլիսի շրջակայքում. թիֆլիսի տարածքի միջոց արուելու Տ. Փիլիպոսեանի հասցեն. Քաղ. Փոխարկութեան արկի 1892 թ. հաշիւը. Բազուից. Վաշիկեանցիների Վարս գաղթելու. Բազուի մարդասիր. ընկերութեան տարեկ. ընդ. ժողովը. Վախից. Գոնի աղջկանց պրոգնոստիկոնների փախուելու. Ռոստովի նաւթարդիւնարերողները. Գորսոստ և Գինարուգ քաղաքների փոփոխութիւնը:

Հայոց թատրոն. Ինչ շահուցիներ ծնողեան կրճատուած տոները:

Ինչու համար մարդիկ երեք կեանք ապա հոգեւորում են մեծ գումարներով. Գիտական շարժում. Մամուլի շուքը:

Թղթակցութիւններ. — Նոր-Նախիջևան. Քաղաքական. — Քաղաքական լուրեր:

Հեռագրեր. Տեղեկատու. Յայտարարութիւններ:

Թիֆլիս, 27 յունուարի, 1893 թ.

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆԻ 35-ԱՄԵԱՅ ՏԱՐԻՎԱՐԳԸ

Հայոց գերասանական խումբը հինգշաբթի, յունուարի 28-ին մի ներկայացումն է տալիս Հայոց բեմի երեսուն ու հինգ ամեայ տարեգարծի առթիւ:

Այդքան տարի է, որ արեւելեան հայերի մէջ ընդմիջումներով հայերէն ներկայացումներ են տրուում:

Խօսել թատրոնի գրութեան և Հայոց բեմի արած առաջադիմական քայլերի մասին չենք կամենում:

Արդէն այդ 35-ամեայ տարեգարծի առթիւ արուելիք ներկա-

յացման բովանդակութիւնը ապացուցանում է, որ շատ առաջ չէ գնացել Հայոց թատրոնի գործը:

Թէ երեսուն ու հինգ տարուայ ընթացքում Հայոց թատրոնի գործը առաջ տանողները և Հայոց բեմի վրայ խաղացող գերասանները ինչ սրտով, ինչ մտքով և ինչ նպատակներով են զործել, ով է անձնութեանը գործել և ով միմիայն իւր նիւթական օգուտը ի նկատի ունեցել — այդ մասին կարող է մեզ պատմել Հայոց թատրոնի պատմութիւնը, որ դեռ իւր գրողին է սպասում:

Բայց այն մասին չի կարելի տարակուսել, որ այս վերջին տարիներում Հայոց թատրոնի ներկայացումներն արւում են միմիայն գերասաններին զբաղմունք տալու համար:

Սրանով չենք ուզում ասել, թէ գերասաններն յոյնացն են գործում, որ իրենց ապրուստի վրայ են մտածում: Ամենից իդէալիստ գերասանն էլ (որ դեռ պէտք է ծնուի) կարող չէ քաղցած ապրիլ:

Մենք ուզեցինք այստեղ շնորհիւ այն պարզ իրողութեան, որ գերասանները իսկապէս Հայոց թատրոնին չեն ծառայում և Հայոց թատրոնի համար չեն, այլ Հայոց թատրոնն է դրանց ծառայում և դրանց համար միայն գոյութիւն ունի:

Այդ ի հարկէ գերասանների համար լաւ է, մանաւանդ ծախիւհարուցներ են լինում և ընծաներ են ստացում:

Բայց այդ ամենը բաւական չէ, որ Հայոց թատրոնի գործը առաջ գնայ. գիտազգարար առաջ չէ գը-

նում, չընայելով, որ Հայոց թատրոնի այժմեան կառավարիչներն, ջանք չեն խնայում պոստպոնելու և առաջ տանելու Հայոց թատրոնի գործը:

Պ. Վահան Մամիկոնեանը իւր հմուտ, անձնուէք և եռանդուն աշխատութեան համար, պ. Ենիկոյփեանը իւր փողով արած օժանդակութեան և իւր գործունէութեան համար արժանի են շնորհակալութեան, մանաւանդ, որ Հայոց թատրոնի 35-ամեայ տարեգարծը կատարում են:

Հայոց թատրոնի մտածումն է:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Բայց թէ ապագայում ինչպէս պիտի ապահովուի Հայոց թատրոնի գործը — ահա մի խնդիր, որ դեռ չը լուծուած խնդիր է մնում:

Նեցել 493,512 ր. 23 կ., որ 50,589 ր. 1 կ. աւելի է 1891 թուի չըջանառութիւնից, Տարուայ վերջում արկի բաղանջը եղել է 204,665 ր. 27 կ.: Ընդհանուր մուտք եղել է 24,877 ր. 50 կ., որից հանելով ծախքերը՝ մնում է գուտ եկամուտ 16,161 ր. 9 կ.:

ԲԱԳՈՒԹՅՈՒՆ. — Յունուարի 17-ին կալաքաւ Մարգարաթիւսի Ընկերութեան գրադարանի օգտին մի երեկոյց, իսկ 23-ին՝ վրացիների երեկոյցն էր. վերջինս մուտք յատկացրուած էր կէս մասը յօգուտ տեղւոյ օրբանոցին, իսկ կէս մասը վրացիների գրադարանին տարածող ընկերութեան օգտին: Ներկու զոյգ մի կենա վրացիների նախաձեռնութեամբ կազմած վերին սասի-ճանի շքի երեկոյցը թող օրինակ լինի Հայոց երեկոյցի կառավարիչներին: քաջութիւն չէ բարեգործական նպատակով երկուական րուբլիներ աւելի մուտքի համար, այլ հարկաւոր է գոնէ շատ — քիչ գումարացունէ հանգիստականներին: Միմիայն պարելը գումարութիւն չէ: Ենթադրեալ վրացիների կազմած ճիւղ ու շքի երեկոյցին այդ երեկոյցին ասում են մուտք է եղել 4—5000 րուբլի, իսկ Հայկական երեկոյցը մուտք ունէր 1200 ր.: Վրացիները յատուկ թիֆլիսցի հրաւիրել էին դերասաններ և լաւ պարողներ: Շատ մարդ երեկոյցին տոնակ չգտնելով զրկուեց այդ համալսելու Հանդիսականները մեծ գումարներ հեռացան հայրի առաւ. ժամը 4-ին:

Ռուսաց գրաստիքական խումբը անաշտութեամբ սկսուեց և անաշտութեամբ էլ վերջացաւ: Նպատակները վատ են, փոթորակաւոր ընթացքով, սաստիկ փոշի և՛ ցուրտ է լինում, Կենսական միջերեկները թանկ են:

Մեզ հաղորդում են, որ Ախալքալաքի մօտ գտնուող Վաչիան գիւղն ուղում է գաղթել Վարսի ճահազը. այդ մասին գիւղից երկու հաւատարմատար ներկայումս թիֆլիս խնդիրներ են տալիս Վաչիանի ընտանիքները: Կարապետ Եսկիսկուպի 1829 թուականին լինի րեւած Արգուտի գաղթականներից են: Կաղթելու պատճառը ջուրն է. վաշիկանցիք ճահաչի ջուր են խմում. շատերն այդ տեսակ ջրից վախենալով իրենց օրակուս — արագի են տուել: Առհասարակ Ախալքալաքի շրջակայքի գիւղերն ամենաանաշտող անտեսական պայմաններն մէջ են գտնուում: Վաչիան գիւղը մօտ 200 տուն կը լինի:

Ախալքալաքի մօտից մի գիւղ էլ է գաղթել սրանից 7 տարի առաջ Վարսի ճահաչի: Անցեալ տարի խոշորալին Վաչիանից 150 մարդ զոհ գնաց:

Բազու քաղաքում յունուարի 30-ին Մարգարաթիւսի Ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողով է նշանակուած, որի մասին մենք ծանուցումն ենք հրատարակում սոյն համարի տեղեկատուութիւնում:

ԿԱՌԻՑ. — Կալս գիւղաքաղաքը գրանցուած է Ջաքաթալու շրջանում, 35 վերտ հետու, դէպի Նուխուա ճանապարհի վրայ: Բնակիչները թուրք և վրացիներ են: Կալսը ունի վաճառանոց, ուր մեծ մասամբ հայեր են:

ԿԱՌԻՑ. — Կալս գիւղաքաղաքը գրանցուած է Ջաքաթալու շրջանում, 35 վերտ հետու, դէպի Նուխուա ճանապարհի վրայ: Բնակիչները թուրք և վրացիներ են: Կալսը ունի վաճառանոց, ուր մեծ մասամբ հայեր են:

ԿԱՌԻՑ. — Կալս գիւղաքաղաքը գրանցուած է Ջաքաթալու շրջանում, 35 վերտ հետու, դէպի Նուխուա ճանապարհի վրայ: Բնակիչները թուրք և վրացիներ են: Կալսը ունի վաճառանոց, ուր մեծ մասամբ հայեր են:

ԿԱՌԻՑ. — Կալս գիւղաքաղաքը գրանցուած է Ջաքաթալու շրջանում, 35 վերտ հետու, դէպի Նուխուա ճանապարհի վրայ: Բնակիչները թուրք և վրացիներ են: Կալսը ունի վաճառանոց, ուր մեծ մասամբ հայեր են:

ԿԱՌԻՑ. — Կալս գիւղաքաղաքը գրանցուած է Ջաքաթալու շրջանում, 35 վերտ հետու, դէպի Նուխուա ճանապարհի վրայ: Բնակիչները թուրք և վրացիներ են: Կալսը ունի վաճառանոց, ուր մեծ մասամբ հայեր են:

ԿԱՌԻՑ. — Կալս գիւղաքաղաքը գրանցուած է Ջաքաթալու շրջանում, 35 վերտ հետու, դէպի Նուխուա ճանապարհի վրայ: Բնակիչները թուրք և վրացիներ են: Կալսը ունի վաճառանոց, ուր մեծ մասամբ հայեր են:

ԿԱՌԻՑ. — Կալս գիւղաքաղաքը գրանցուած է Ջաքաթալու շրջանում, 35 վերտ հետու, դէպի Նուխուա ճանապարհի վրայ: Բնակիչները թուրք և վրացիներ են: Կալսը ունի վաճառանոց, ուր մեծ մասամբ հայեր են:

Իսկ հայերից էլ 6—7 մասը Ագուլեցի Հայերն ունեն երեկոցի 40 թուին չեւուած, բայց չունին ուսումնարան:

Երկերը բերել է. ահագին քանակութեամբ արտաշահուած է բուրգ, բրինձ, սիւղին, բոժոժ և օղի: Այս երկու տարուայ ընթացքում օղի աւելուող մեծ գեր է խաղում. կալ 45 տեղ օղի գործարան. 92 թ. սեպտ. 10-ից մինչև այժմ արտաշահուած է մօտ 20 հազար տահանուի 25 հազար պուր. Սառնամանիքի պատճառով գործարանները չեն բանում:

— Խոլերայից յետոյ երևան եկան զանազան հիւանդութիւններ, այժմ տարածուած է բզազաւը, որ երկտաներից զոհեր է տանում. անցեալները 16 ժամում երեք երեկայ զոհ գնաց մի ընտանիքից:

«Сарат. Днев.»-ն ասում է, որ ամբողջ Գոն ճահաչի աղջկանց պրօգնոստիկոնները փախուել են. միայն էլ մէկ գիմնագիւղն, իսկ էլ շուտով կը փախուի և այդպիսով Ռուս Մեղակցիկական և Գոնի 2-րդ շրջանները իսպառ կը զրկուին գիմնագիւղական ուսում ստանալու հնարաւորութիւնից:

Օրերումս Ռոստովում եղող նաւթ արդեւաբերողները, որոնք Նորելի սինդիկատի կազմակերպութեան մէջ չեն մտել «ДОН. ПЧ.»-ի ասելով որոշեցին ինչպէս որ լինի համաձայնել Բաշիկի ընկերութեան հետ, ոչ թէ Նորելի ընկերութեան հետ միայն օտարերկրեայ վաճառանոցներում այլ նոյն իսկ և տեղական քաղաքներում մըրցելու համար:

«Сынъ Отечества»-ի ասելով յունուարի վերջերից Գորբատ քաղաքի այսուհետեւ «Իրեւ» — ЮРБЕՆ և Կենարուգը — Դինիսկ — «ДВИНСК» կասուին:

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ
Հայոց մշտական գերասանական խումբը յունուարի 25-ին, խաղաց. Կալաքաղաքում պրինց. Փարս կոմեդիան և «Սթալալի փէթը» վոդեվիլը: Մեր յայտնի կոմիկ պ. Տէր-Կալաքեանցի բեմափնէն էր այդ երեկոյն, ուրեմն և ճրա ցանկութեամբ էր ընտրուած խաղալու: Կալաքաղաքում պրինցը:

անցեալ ներկայացմանը նախկին դե-
բուտ, Բայց ինչպէս երևում էր «Կա-
խարդուած պրինցի», ներկայացումը
բաւականութիւն էր տալիս այդ
շերտ ներկայ եղող հասարակութեանը,
որը հասարակ դասակարգից էր կազ-
մուած գլխաւորապէս, որովհետեւ ծի-
սակներն ու ծափերն զիւր չկար: Պ.
Տէք-Պաւլեանցը կարողանում էր ինք-
նուրոյն շարժուածքներով և շեշտերով
անհամ սեղեւը լաւ անցկացնելու
վերջը խաղացին: Ար. Սարգսեանը
փոքր, վաղեմի, պ. Ս. Սարգսեան-
ցի հեղինակութիւնը, որ Թիֆլիսի կեն-
տոններէն այդ օր աշխատող—օր ուսող,
հարգելի, անհրաժեշտութիւններն
փոքր մի գեղեցիկ և կենդանի պատ-
կեր էր, բաւական ազդեցութիւնով կազ-
մած. այդ պատճառով էլ խաղը շատ
լաւ և կենդանի անցաւ. լաւ էր մա-
նաւանդ տիպարներ լեզու պարը, որով
համեմատած էր վրդէի: Լաւ էր պ.
Սարգսեանցը ծեր լաւ դերուծ. իսկ
պ. Տէք-Պաւլեանցը շատ լաւ Ռուս-
էր:

Ընդհանրապէս լաւ խաղացին պ.
Տէք-Պաւլեանցը Լանսի դերում, Թէ-
պէտ աւելի էինք սպասում էրեն
բեմնափոխին, և Տ. Միլիքեանցը Մար-
գարտի փեր դերում, Հասարակութիւ-
նը վարձատրեց պ. Տէք-Պաւլե. բոլորն
ու սրտանց ծախաւորութիւններով և
մի քանի էլ ընծաներով:

Հինգշաբթի յունուարի 28-ին կա-
տարելու են առանձին շօրժ հայոց
Թատրոնի 35 ամեակը և այդ երկույն
համար մշակել են մի առանձին և
ինքնուրոյն ծրագիր. Ազգի է ընկնում
ծրագրի մէջ այն՝ որ հայոց Թատրոնի 35-
ամեակի յորեմանի երկույն ծրագրի
և հայերէն շատ քիչ բան կայ, հայերէն
է լինելու միայն պ. Ներսիսեանի կար-
գալիք Թատրոնի պատմութիւնը, եթէ
չհաշուենք վրացական «Պալա-
ւապոփոքիւնը»:

Տեղերի գները անհամեմատ բարձ-
րացած են:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԱՐԱԳՐՈՒԹԱՆ

Արգոյ խմբագիր.

Հարկից ստիպուած ճշմարտութիւնը
վերականգնելու նպատակով գրում եմ
երկուող նամակս, որին յետոյ եմ,
փոքրիկ տեղ կը ներդրէ:

Անցեալ տարուայ Շնորհարարի օգոս-
տոսի 4-ի համարում բարեհաճել էիք
հրատարակել մի լուր, որ իբրեւ յարգե-
լի բժ. Արամեանցը գաւառապետի
պաշտօնակատարի հետ առանց դա-
դարելու գնդից—գնդի, ձկնորսարանից
ձկնորսարան շրջելով, տնից—տուն են
մտնում, այցելում են հիւանդներին,
դեղորայք են մատակարարում և ար
գնդին շատ պարզ է. 100 հիւանդնե-
րից հազար թէ 10 մեռնում է:

Հարկ եմ համարում, պ. խմբագիր,
յայտնել ձեզ և հարկէն, որ Թէ խոլե-
րայի ժամանակ և Թէ խոլերայից լե-
սոյ ամբողջ գաւառի առողջապահա-
կան և բուժական մասը վերահսկողու-
թիւնը, պ. Նազանգապետի առանձին
հրամանով, յանձնուած էր ինձ և ոչ
պ. Արամեանցին: Մինչև անգամ այ-
ժմ, որ խոլերան մեզանում վերջա-
ցած է, գաւառում հասարակ ցաւերի
համար, պ. Արամեանցի փոխարէն,
նոյն նախնադասարան կարգադրու-
թիւնը են եմ ճանապարհորդում յոյ
այն պատճառով, որ պ. Արամեանցը
իր պաշտօնի հետ Սալեանի մէջ վա-
րում է և նոյն տեղի քաղաքային քե-
ժըլիկ պաշտօնակատարութիւնը:

Հասկանալի է, որ յարգելի պ. Արա-
մեանցը ոչ Թէ խոլերայի դէմ մար-
տնադուր, այլ և հասարակ ցաւերի հա-

մար ճանապարհորդելու մինչև այս
բուպէս ոչ մի կարիք չէ ունեցել:

Բժիշկ Գ. Յովհաննիսեանց.

ԻՆՁ ՇԱՀՈՒԵՑԻՆՔ

Մենդեան կրճատած տօները

Պատուական «Նոր-Պար» լրագրի միջո-
ցով, ծննդեան տօները կրճատ. առթիւ,
բաւականին կարծիքներ յայտնուեցան.
ոմանք նպատակաւորմար համարեցին
տօները կրճատումը, ի նկատի ունենա-
լով ուսումնարանական տարուայ ուշ
սկսելը և պահանջաւ ծրագրի անցը-
նելը և ոմանք աննպատակ համարե-
ցին—ի նկատի ունենալով ուսուցիչնե-
րից պահանջուած արտօնութեան ցնեղ
ձեւը բերելու ժամանակամիջոցի սղու-
թիւնը...

Այժմ, որովհետեւ անցան ծննդեան
տօները և որովհետեւ ինչեւէ տօները
գոնէ Թիֆլիսի Թիմում (ուրիշ տեղե-
րից առ այժմ մեզ յայտնի չեն) ըստ
կարգադրութեան Թիմ. արժ. վերա-
տեսչի կրճատուեցան այսպէս՝ տօները
միմիայն նոր տարին՝ յունուարի 1,
5, 6 և 7-ին: Աւելորդ չենք համա-
րում մի կրճատում հաշիւ տալ, Թէ
արդեօք... ինչ շահուեցինք ծննդեան
կրճատումը տօները:

Յայտնի է, որ յունուարի 1-ն էր ուր-
բաթ, իսկ 5-ն երեքշաբթի:
Հինգշաբթի դասերի վերջը երեխա-
ներին արձակելով ուսուցիչները պա-
տուիրում են նրանց շաբաթ օրը գը-
րելը կոնատակներին գալ ուսում-
նարան:

Նկատի, Այս Բայց ինչ էր ներկայացնում
ուսումնարանը: Իւրաքանչիւր դասա-
րանում ներկայ եղող երեխաները Թիմ.
հաշիւ էր կազմում ընդհանուրի կէսը.
Նրանք ևս ուրբաթ օրուայ՝ նոր տա-
րուայ ուրախութիւններով գրադուած
ոչ մի գաւ չեն պատրաստած և բացի
այս նոյն ուրախութիւնների տրամա-
դրութեան ներքոյ լինելով, բնական
օրէնք է և հոգեբանական մի երեւոյթ
որ երեք օրադրութիւնները չեն կա-
րող կենդանացնել դասարանական
պարագմունքներին վրայ:

Ուսուցիչը մտնում է և տեսնում
դասարանը դատարկ և անպատրաստ,
կամայ ակամայ չի կարողանում նը-
րանց օրը հաշիւել և չի էլ կարող
որովհետեւ նոյն իսկ խղճին ևս հակա-
ռակ էր պահանջել նրանցից տուած
գաւը. ուրեմն մի կերպ պէտք է գրա-
դեցնել նրանց մինչև գաւդի տալը,
այսինքն պէտք է ժամովաճառ լինել:
Այսպէս պէտք է շաբաթ օրը ունայն
անցնել:

Ունայն ենք ասում, որովհետեւ եթէ
ուսուցիչը նոյն իսկ անցածներն կըրկ-
նէր, դարձեալ ապարդիւն, որովհետեւ
դասարանում, եթէ չստանք կէսից ա-
ւելի, գոնէ երեխաների կէսը ներկայ
չեն. անցածները դրանց հետ կըրկե-
նով՝ ստիպուած է երկրորդ անգամին
ևս կըրկել մեւ քաղաքային հետ,
որը միմիայն ժամանակի կորուստ կա-
րելի է համարել:

Շաբաթ օրուայ դասերը այսպէս
վերջանալով երեխաները գնում են
տուն և կերակրի օրը, ի հարկէ, չեն
գալիս:

Ներկայումս վերջին օրն է,
դարձեալ նոյն երեւոյթը, դար-
ձեալ ներկայ եղողները ընդհանուրի
կէսն են կազմում, իսկ երկրորդն ան-
պատրաստ, որովհետեւ յայտնի է, որ
մեր երեխաները համարեան մեծ մասը
աղքատ և քաւոր ծնողների գաւառ-
ներ լինելով դրանք են՝ տան թէ ծա-
ւաններ և Թէ աղաքիները, որոնք
առանց տօները ևս գրադուած են
ընտանեկան զանազան գործերով տը-
ները մարքելով, լուսացին օդներով և
այլն և այլն:

Ուսուցիչը ցանկանում է ստուգել,
Թէ ինչ է պատճառը, որ երեխանե-
րը չեն պատրաստել իրենց դասերը:
—Ինչ անեմ, ասում է մէկը, երբէկ
մեկ տանը հիւրեր կային և գործով
էի գրադուած...:

—Մայրս ուրիշ տեղ գնաց և երե-
խաներին ևս էի նայում, ասում է
երկրորդը:

—Տօները համար հաց էինք թխում
և կամ լուսացք էինք անում, ասում են
երրորդը ու չորրորդը:

—Տները մարքում էինք և չկարո-
ղացանք դասերը պատրաստել, ասում
են միւսները: Ահա, այսպիսի շատ ար-
դարացի պատճառներով արդարանում
են անմեղ երեխաները:

Ուրեմն, ուսուցիչը այս օրն էլ դար-
ձեալ մի միջոց պէտք է գտնէ իսկ
ժամանակը սպառելու համար և ոչ
Թէ պահանջաւ ծրագրեր անցնելու...

Այսպէս տօները կրճատելով և երե-
խաներին ուսումնարան հրաւերելով
մենք ոչ Թէ կարողացանք պահան-
ջաւ ծրագրեր անցնել և մի օգուտ
տալ, այլ սրանով իսկ ժամովաճառ
եղանք և տանջեցինք Թէ ուսուցիչնե-
րին և Թէ երեխաներին. ուրեմն ծնն-
դեան օրը անցնում է անպատրաստ
պէս:

Բաւական չէ, որ մենք այս կրճա-
տում տօները ոչինչ չհաշուեցինք,
այլ նոյն իսկ, եթէ կարելի է ասել մի
բան ևս վնասուեցինք:

Ահա, Թէ ինչպէս:

Առ հասարակ ուսումնարանական
տարեւրջանում ծննդեան և գատկա-
կան արձակուրդները ունին իրենց նը-
շանակութիւնը և զգալի ազդեցութիւ-
նը՝ Թէ ուսուցիչները և Թէ աշակերտ-
ների վերաբերմամբ:

Մի քանի ամիսներ ուղեղները լա-
րուած գրութեան մէջ պահելով, շատ
պարզ է, որ դրանց հարկաւոր է հա-
զտեան և կազդուրուելու ժամանակ:
Ահա, այդ ժամանակը շատ յարմար է
է իսկ ծննդեան տօներին, որի ժամա-
նակամիջոցում, Թէ երեխաները և Թէ
ուսուցիչները մտաւոր նոր ոյժ ստա-
նալով շարունակում են ուսումնարա-
նական երկրորդ կիսամիայ պարագ-
մունքները: Իսկ գատկական արձա-
կուրդներին ևս նորից թմրած և յոգ-
նած ուղեղները հանգստանալով ոյժ
են ստանում, ըստ մեր այժմեան ըն-
դունումը բոլոր դասարանական—հրա-
պարակական—առարկայական բժա-
ցուցիչ և միտք մաշող քննութիւնների
համար պատրաստուելու: Այժմ մենք
այդ հանգստեան ժամը խիտով տօնե-
րը կրճատելով ոչ Թէ մի գործ կա-
տարեցինք՝ այլ նոյն իսկ չթողնել, որ
մեր յոգնած ուղեղները հանգստանան
և մտաւոր նոր ոյժ ստանան, որի հի-
տեանք շատ պարզ է՝ կըրկեն այն,
որ ամբողջ երկրորդ կիսամիակի մէջ,
երեխաներից անկախ պատճառներով,
մի տեսակ լուրութիւն կը զգացուի,
իսկ սա ակնյայտ է կրկնագործ ուս-
ման կանոնաւոր ընթացքը...

Ներկայումս, գատկական տօներն
ևս կրճատուել են ընդունուած ձեւով
քննութիւնները նշանակուած մեր ու-
սումնարաններում, սա կարծում ենք,
կընշանակի երեւոյթը և նշանակու-
ման օրը:

Մեր կարծիքով, աւելի լաւ կըրկ-
նէր—ինչէնք մի փոքր հիւստիս և
ուրբաթ շինելու տեղ աչքն էլ չհա-
նէինք. նամանաւորդ այս տարե-
քանի որ մեզ երեք ձեռնուած չէր
ժամովաճառ լինել, որովհետեւ. 1894
Թատրոնը մօտ է և ուսուցիչները
պահանջում է ուսուցչական արտօնու-
թիւն՝ ցնեղ ունենալ:

ՍԱՓԻՆՅԱՆ

ՄԱՍՐՈՒԼԻ ՇՈՐՈՔ

Անտառից աւելի ինչ ունի Կովկասը,

բայց և այնպէս մինչև այժմ էլ Կով-
կասում հարկաւոր տախտակեղէնը,
մանաւանդ Բաթումում նաւթի արդիւ-
րէնքը համար գործադրող տախտա-
կը մեծ շահամբ ստացում է արտա-
սահմանից կամ Ռուսիայի գանապա-
նի կողմերից: Այսպէս օրինակ Բաթում
այդ նպատակով բերուած է հետեւեալ
քանակութեամբ (պուլ) տախտակ.

Իերոսոնի Օղեսիցի Արտասահ,				
1886-ին	253,060	200,659	191,742	
1887-ին	535,479	355,575	321,309	
1888-ին	658,400	1,138,657	756,000	
1889-ին	674,400	350,453	1,712,084	
1890-ին	377,800	332,552	2,000,063	

Ինչպէս այս Թուերից է երևում է,
արտասահմանից բերուած տախտակե-
ղէնը տարեց տարեւ աւելանում է: Յի-
շենք, որ Օղեսիցի բերուած տախտա-
կեղէնի մի նշանաւոր մասն էլ Ասա-
տրիայից է ստացուած: Բայց ինչն է
պատճառ. այդ երեւոյթի Արտասահ
մասնով

Անտառն արդիւնագործելու կա-
տարելագործում միջոցների և տեխ-
նիքական մշակման շնորհիւ, ասում է
Օղես. Լիստ. քաւորտասահմանի տախ-
տակեղէնն աւելի լաւ յատկութիւն է
ունենում, քան Թէ ուսուցիչները: Իսկ
ջրային և ցամաքային ամենաշէտ
հարողակցութեան, ապրանք փոխա-
դրելու համար նշանակուած ցած գը-
նեքը, նոյնպէս և տախտակեղէնի ա-
ռուտոր կանոնաւորումը լինելու շը-
նորհիւ, չնայելով, որ համեմատաբար
աւելի լաւ է արժէք, չուծ գրութեանը
և հետագոր ճանապարհ է գալիս, դար-
ձեալ աւելի էժան է նստում, քան
Թէ Իերոսոնից ստացուածը: Արտասահ-
մանի տախտակավաճառները լաւ ու-
սումնասիրելով վաճառանոցներն, իս-
կոյն յարմարում են տեղական պէտ-
քերին և զարմանալի ճշտապահու-
թեամբ կատարում են պատուէրները:

Բայց ինչ հարկ կայ դիմելու ար-
տասահման... տախտակ գնելու հա-
մար, երբ մեր շուր կողմը տախտակ
նեւթ է, հարկաւոր է միայն օգտուել
իմանալ: Միմիայն Բաթումում նաւթի
արդիւնք պատրաստելու համար տա-
րեխան մօտ 2 միլիոն բուրլու տախ-
տակ է գործածուած: Եթէ ճնարաւոր
չէ՝ այդ գումարը մեր երկրում թողնել
ի հարկէ, արտասահմանից բերող
տախտակի վրայ տուրք գնելով բանը
չի ուղղուի, հարկաւոր է, որ մեր երկ-
րի մէջ տախտակի արդիւնագործու-
թեանը զարկ տրուի:

Հասարակական գործիչը չպէտք է
իւր օրինակովը գայլթաղութիւն
պատճառ. դառնայ, որովհետեւ ու-
րեւանը աւելի ազդեցութիւն ունի
քան խօսքը, քայքայ կան մարդիկ
որոնք կարծում են, Թէ գործիչը մաս-
նաւոր կեանքը նշանակութիւն չունի,
նրա քարոզած գաղափարների հետ:

Ներ քարոզիչ մը ինքն իսկ հրա-
պարակաւ անարարական կեանք մը
վարէ, ինչ կարեւորութիւն կ'ունենայ
հանրութեան համար իւր քարոզախո-
սութիւններն, հարցնում է այդ առթիւ
«Մարդիկ» լրագրի:

Անխաղաղ գործիչներին, քարոզիչ-
ների մէջ պէտք է հարուել նաև խրմ-
բազրներին:

Ամբողջին այլ հանրային քարոզա-
կանի ուսուցիչ մը չէ, և ինչպէս քա-
ղաքներ, նոյնպէս խմբագրին տուած
խրատէն աւելի անոր վարքն ու բար-
քը չիմտաւոր: Ինչու մեր գաղութներն
կ'արտադրեն շուտով անարարական
ուսուցիչ մը. վասն զի կըմտածեմք, որ
այդպիսին չէ կարող մեր գաւառաց
բարեւոր դաստիարակութիւն մը տալ,
ընդհակառակը կարող է ապականել
գաւառը: Ինչու միւսնոյն երաւամբ
չդատապարտեմք ու հրապարակէն
չարտադրեմք անարարական խմբա-
գիր մը այլ, որ հանրութեան վատ օ-
րինակ լինել է գաւառ ուրիշ բանի կո-
չում չըլերնար ունենալ:

Այդ իբրեւ է Բայց ցաւալին այն է,
որ հիւստիս մարդիկ, որ իրենց շո-
շափմամբ պղծում են հրապարակա-
խօսութեան սրբութիւնը, որ միայն
Քրիստոսի խաղաղանով վաճառելու
պայմանում են գտնուած, որովհետեւ
չառն իմ տուն աղօթքի կոչեցի և

դուք արարէք դեմ այս աւազակաց,
հենց, ասում ենք, այդ մարդիկն են, որ
համարելի քարոզականի մասին դասեր
են խօսում մամուլի մէջ, մինչդեռ

այդպիսի առարկանութիւններով
պարծեցող Թերթիւն մէջ ամէն օր
անպակաս են դանազան ձևերու ներ-
քս նախատախք և Թշնամական ա-
նիքաւ ակնարկութիւններ ու յարձա-
կումներ՝ կենդանի կամ մեռելայն
անձնաւորութեանց դէմ, որք հրապա-
րակային կեանքի մէջ հակակարծիք
գտնուած են իրենց և գործելու տար-
բեր ուղղութիւն ունեցած են, ինչպէս,
ասոր հակառակ գանազան պատրուակ-
ներով գանազան ձևերու ներքեւ ան-
տեղի գովեստներ այնպիսի անձանց
նկատմամբ՝ որոնք, Թէ և ամէն լաւ
յատկութիւններէ գուրի, քայքայ այդ
Թերթիւն վարիչներուն քարեկամ կամ
համակարծիք գտնուելու մեծ առաքի-
նութիւնը գործած են և կամ յոյս կը-
ներշնչեն այդ գովեստներէն հրատու-
րուելու, անձնուէր գործիքներ դառ-
նալու իրենց:

Բայց երբ վեր ես կենում և այդպի-
սի quasi հրապարակախօսներին մեր-
կացնելու ջանք անում, իսկոյն արմուկ
կըրարարեցնեն՝ Թէ անհասկանու-
լիամբ ես դարգում: Բայց

«խմբագիր մը կամ լրագրի մը վարիչը
հրապարակաւ գայլթաղութիւն վարումը
մը կ'ունենայ, վարմունք որ հանրային
քարոզական խաղաղութեան վտանգը կը-
սպառնայ, միթէ անձնակալութեամբ
դրաղիւ է ծաղիկ նրա այդ դատա-
պարտելի ընթացքը»:

ԻՆՁՈՒ ԼԱՐՈՒՍ ՄԱՐԻԿ ԻՐԵՆ
ԿԵՆԻՔԻ ՍԱՀՈՒԼԱՅՈՒՄ ԵՆ ՄԵՆ
ԳՈՒՄԱՐՆԵՐՈՎ:

Վեանի տապալագործութիւնը վա-
ղուց գործիւն ունի Եւրոպական ազ-
գերի մէջ: Իսկ մեր հայերի մէջ նոր է
մուտք գործել: Թէ որքան օգտակար է
կեանքի տապալագործութիւնը, այդ ցոյց
է տալիս հետեւեալ դէպքը, որ Թարգ-
մանօրէն առաջ եմ բերում «Страхо-
вая Ве́домости» Թերթից:

Շատ անգամ հարց է եղել, Թէ ին-
չու հարուստ մարդիկ իրենց կեանքը
ապահովագրում են աշագին գումար-
ներով: Սրինակ պօստ-գերեկաւոր Վա-
նալիկերը գանազան ընկերութիւննե-
րում իւր կեանքն ապահովացել էր
2,000,000 դրարով: Ինչպէս յայտնի է,
նա համարում է Միացեալ Նահանգ-
ների ամենահարուստ մարդկանցից
մէկը: Նրա նրան հարցնում էին, Թէ
ինչու իւր կեանքն ապահովագրել է
այդպիսի աշագին գումարով, նա պա-
տասխանում էր. «Նրա համար, որ բո-
լորովին ապահով է իւր ամբողջ կարո-
ղութիւնը ու գործիւնը և կենդա-
նութեան ժամանակ կարողանայ վատ-
նել իւր եկամուտները»:

Մի ուրիշ օրինակ, որ աւելի լաւ
նկարագրում է կեանքի տապալագոր-
ծեան օգուտն ու անհասկանութիւնը:

Շատ ժամանակ չէ, որ մեռել է
յայտնի Յերուս. Վ. Ֆլէյշը: Ինչպէս հաս-
տատուում են, նա երբեմն ունեցել է
մօտ 30 միլիոն դոլար կարողութիւն,
քայքայ օրուայ վտանգ մարդ, ձեռնարկել
է գանազան գործեր և մեծ վնասներ
է եղծարարելու: Նրա մահից յետոյ
երեսաց, որ համարեալ նրա Թողած
բոլոր կարողութիւնը

քրքրեցին թղթերը, երևաց, որ մի քանի պոլիսիսկոպի գլխիկները չափազանց զուստ արված էին և նրանցով ապահովացրած դրամագրուկները, նշանակում է պոլիսիսկոպի դրամագրուկները կրկնապատկույն էին: Փնջիկի բոլոր հարստությունը փչացել էր. մնացել էին միայն այն անշարժ գույքները, որոնցով նա իւր կեանքը ապահովացրել էր:

Առանց նրա կողմից այդ իմաստուն նախատեսությունների, նրա ընտանիքը համարեալ ոչինչ չէր ստանալ նրա ստուար հարստությունից և ներկայումս ստիպուած կըլնէր մուրալու:

Այս դէպքը ցոյց է տալիս կեանքի ապահովագրութեան օգտակարութիւնը. շատ օրինակներ կան, որոնք ապացուցանում և հաստատում են կեանքի ապահովագրութեան օգուտը ու անհրաժեշտութիւնը. բայց մենք բաւականապէս միայն օրինակով միայն չէնք լինել, եթէ որ մեր հայերն էլ հետեւնէին մասամբ ներդաշնակ ազգերին, ինչպէս կեանքի ապահովագրութեան գործում, նոյնպէս և ուրիշ շատ օգտակար գործերում, որով ապաստած կըլնէին իրենց ընտանիքը գնահատելի թշուառութիւններից: Եւ այսինքն դէպքում և թէ նպատակը ազգային առաջադիմութեան երկրորդ դէպքում:

Ա. Արշակունի:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԶԱՐԺՈՒՄՆ

Վարել չէ՝ հաղորդակցութեան ունենալ և անի բնական է հետո՝ Ներկայագրութիւնը - որպէս ընդհանուր լեզու:

Անցեալ անգամ խոսելով լուսնի մասին մեր խօսքը նրանով վերջացրինք, որ թէ և մինչև այժմ գիտութիւնը մեռած, իւր գործունէութեան շրջանն աւարտած մարմին է համարում Լուսինը. սակայն գիտ վերջնական, հաստատուն վճիռ չէ դա, այլ կան ենթադրութիւններ անոնցին էլ թէ Լուսնի վրայ կարող է լինել օդ, ջուր, հետևաբար և կենդանութիւն, ինչպէս այդ ենթադրութիւնն են սրամտագործ անել նաև վերջերս Լուսնի վրայ կատարուած մի քանի խորհրդաւոր եւրոպացիներ:

Լուսնի մասին մեր ասածներն ամբողջացնելու, լրացնելու համար այստեղ առաջ կըրենք հոգակաւոր աստղաբաշխ Կամիլլ Ժամարիոնի յօդուածի մի կտորը:

Սրանից մօտ յետոն տարի առաջ, — ասում է նա — Վենետիկ աստղաբաշխական տնօրէն աստղաբաշխ Լիւթրովը Լուսնի բնութեան հետ հաղորդակցութեան հաստատուելու փորձ անելու գաղափարը յղացաւ և յայտնեց:

Լուսնային հողի վրայ 12—15 կիլոմետր երկարութեան ունեցող լուսնոր գծերով կազմուած մի եռանկյունի մեր հեռագրականների օգնութեամբ կարելի պիտի լինէր տեսնել մեր երկրից: Դրանից էլ աւելի նուրբ մանրամասնութիւններ կարող ենք գնել, ինչպէս օրինակ՝ Լուսնի Պարտոնեան կրկնէ մէջ երեքստ անգամ անգամ զարմանալի պատկերները:

Արեւմտ, եթէ այս ծաւալով մի եռանկյունի, մի քառակուսի կամ մի բոլորակ շնուէր երկրի ընդարձակ դաշտերից մէկի վրայ, լուսնուր կէտերու միջոցով՝ ցերեկը արեգակի լոյսը անդրադարձնելով, իսկ գիշերը էլ երկտարակաւ լոյսի օգնութեամբ տեսնելի պիտի լինէր Լուսնի աստղագիտական եթէ միայն, ինչպէս, գոյութիւն ունին նրանք և իրենց անստիպանական գործիքները համարող են մեր ունեցածներին:

Այս գաղափարն հետեւեալք շատ պարզ է. եթէ գիտելու լինէինք Լուսնի վրայ ճշտապէս կազմուած մի եռանկյունի, քիչ պիտի

հետաքրքրուէինք՝ կարծելով, թէ սրբալ կէտ տեսել, պիտի հետաքրքրուէինք իմանալով, թէ արդեօք երկրաբանական շարժումների դիպումը կարող է երկրաշարժական կոտորուածներ առաջացնել: Տարակիտ չկայ, որ խնդիրը պիտի վերջացնէինք՝ այս բացառիկ հնարաւորութիւնը ենթադրելով, բայց եթէ, յանկարծ, տեսնէինք, որ այս եռանկյունին քառակուսիի փոխուեցաւ, ապա, մի քանի ամիս յետոյ, բոլորակի վերածուեց, այն ժամանակ միայն պիտի տրամաբանօրէն ենթադրէինք, թէ այդ հանձարեղ արդիւնքը՝ հանձարեղ պատճառի գոյութեան ապացոյց է, և իրաւամբ պիտի խորհէինք, թէ այս տեսակ կոտորուածը՝ ձեւերն, անկասկած, ապացոյց են չափազանքների ներկայութեան մեր դրացի աշխարհի մէջ:

Այս մտածութիւնից յետոյ, Լուսնի հողային մակերեսով զրայ այս տեսակ պատկերների կազմութեան պատճառը փնտրելու և հարցնելու համար, թէ ինչ նպատակով են մեր անձանթ երեքայնները այս ձեւեր կազմում — մի քաջ միայն, մի արագ անցում պէտք է: Արդեօք մեզ հետ յարաբերութեան մէջ մտնելու գաղափար չէ՞: Ենթադրութիւնը անշէթէթ չէ: Կարելի է առաջադրել և վիճարանել դրա մասին: Ոմանք մերժում են այդ իւր քաջաձ, և ոմանք պաշտպանում իւր հանձարեղ գիտ: Եւ ինչու համար վերջապէս, Լուսնի բնականիւր չափի մեզանից աւելի հետաքրքիր, աւելի հնարաւոր, աւելի բարձրացած լինել իրենց ներշնչութեամբ, նուազ չափաւորած ներթափն պիտոյքների մասնաւորով: Ինչու չպիտի ենթադրենք, թէ երկիրս էլ կարող է բնական լինել, ինչպէս է իրենց աշխարհը, և ինչու այն չափազանքական հրաւիրները նպատակ պիտի չունենան հարցնելու մեզ՝ թէ մենք գոյութիւն ունինք: Ինչպէս զօժար չէ՞ դրանց պատասխանելը — եռանկյունի են՝ ցոյց տալիս մեզ, մենք էլ նոյն նրանց ցոյց տալիս: Բոլորակ են գծում. մենք էլ օրինակներ պիտի: Եւ ահա աւելի դրանով էլ կը հաստատուի հաղորդակցութիւն երկրի և երկրի միջև. և դա աշխարհի սկզբից առաջին անգամը կը լինի:

Երկրաշարժութիւնը բոլոր աշխարհների բնականների համար միևնոյն է. քանի որ անհունութեան բոլոր սահմանների մէջ էլ երկու անգամ երկու չորս է, և ամենուրեք եռանկյունի երեք անկյունները երկու ուղիղ անկյուն են հասարակ. դրա համար Լուսնի և երկրի միջև փոխանակուած նշանները նախապիտի՝ պարզաբանած մեկնադրողներին միութիւնը չեն ունենալ և հաստատուած հաղորդակցութիւնը չուով կանոնաւոր և արդիւնաւէտ ելք կըտանայ:

Բացի այդ, Լուսինը մեզանից միայն երկու քալ է հեռու. իւր 96,000 փարսանի հեռավորութիւնը երկրի արմագին երեք անգամին է հասարակ, շատ թղթատար սուբհանդակներ այդչափ հեռավորութիւնը օտքով են անցել իրենց ամբողջ կեանքի մէջ՝ հեռագրական լուր կարող է մի քանի րոպէից անցնել այդ տարածութիւնը, իսկ լուրը հօ երեք ժամանակ էլ չէ կորցնում այս հեռավորութիւնը կտրելու համար: Լուսինը՝ բնութեան ձեռքով մեր ճակատագրին կապուած մի նախադէպ է:

Սակայն մինչև այսօր չենք կարողացել լուսնի վրայ մի այնպիսի բան նկատել, որ ապացուցանէր թէ այս երկնային կղզեակի մէջ խորհող մարդկութիւն կայ: Սակայն այն աստղագետները, որոնք մասնաւորապէս զբնուում են մեր արեւմտակը՝ նրա զարմանալի երեւոյթներն ուղարկութեամբ և յարատեւութեամբ ուսումնասիրելով ընդհանրապէս այն կարծիքն ունեն,

թէ այս աստղը մեռած չէ բոլորովին, ինչպէս որ երևում է: Պէտք չէ մոռանալ, որ տեսարանութեան այժմու վիճակում լուսնի ուսումնասիրութեան համար բաւական չէ երկու հազարի քարձարգոյն խոշորութիւնը: Սրբալ աշխարհը երկու հազար անգամ աւելի մեծ ենք տեսնում, ինչ որ չէ երկրների մէջ, նշանակում է, թէ 48 փարսանի չափէ՝ մօտենում: Արդ, ինչ կարելի է որոշել 192 կիլոմետր հեռուից, արշաւող բանակ, մեծ քաղաք. — թե ինչ. — գիտ այդ էլ շատ տարակուսական է:

Ինչ որ ստույգ է այս է, թէ առեղծական փոփոխութիւններ են կատարում այժմ լուսնի մակերեսով զրայ: Մասնաւոր Պարտոնեան կրկնում, Ստույգ է նաև, որ լուսնագունդը, որ 49 անգամ աւելի փոքր, 81 անգամ նուազ ծանր է երկրից, նրա մակերեսով զրայ 6 անգամ աւելի տկար ծանրութիւն է ներգործում, քան հողագունդը, այնպէս որ, եթէ մեր շնչածի նրա մի միջնորդ լինի այնտեղ, դա 6 անգամ աւելի անսուրացած լինելով դժուարութեամբ պիտի ահանենք երկրից: Աւելացնենք սրա վրայ, որ եթէ մենք 4—5000 մետր բարձրութիւնից օդատարելով գիտելու լինենք երկրից դա ամառ, անմարդաբնակ, անձայրածիր գերեզմանի պէս լուսնութեան մէջ թաղուած պիտի լինի մեր: Այժմ երևակայեցէք, որ մէկը օդատարելով լուսնից փորձ է անում հասնել երկրիս. միթէ այս նուազագոյն հեռավորութեան մէջ պիտի կարողանայ դեռ տարակուսել, թէ մարդ կոյ Ֆրանսիայում աղմուկ կայ Պարիզում:

Հրատ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ, Սրանից մի քանի տարի առաջ, այն է 1887-ին «Նոր-Կար»-ի 17 համարում Նոր-Նախիջևանից իմ թղթակցութեան մէջ, ի միջի այլոց ես գրել էի «մեր վճ. ակմբի անտեսական կառավարութեան անկման մասին» ծանուցիլու «բաժնեւէր» կան, որոնք հաշուի անտեսակ են և ոչ մէկը չէ աշխատում կարգի բերել գործը: Ամենքն էլ միմեանց վրայ են ձգում գործը:

Այդ նամակիս համար այն ժամանակները յիշեալ տասներկու «բաժնեւէր» իմ վրայ գայրացել էին սաստիկ, որ ես յանդգնել եմ հրապարակ հանել իրենց թերութիւնները և անտարբերութիւնը:

Իմ այս յօդուածը տպագրուելուց յետոյ՝ շուտով լինելու էր ակմբի ընդհանուր ժողով: Այդ տեսներկու «բաժնեւէր» խնդրել էին մի նորաւարտ իրաւաբանի պ. Գրիգոր Չալխուշեանին, որ ընդհանուր ժողովի մէջ իրենց կողմից պաշտպան կանգնէ և ինձ դատաւարութիւն Որդէհտեա առաջուց յայտնի էր ակմբի անշարժների մեծամասնութեան վրդովմունքն: Իրաւ, որ երկտարար իրաւաբան Գրիգորը մեծ եռանդով պաշտպանեց այդ տասներկու «ստարչիկներին» և ի միջի այլոց թոյլ տուեց իրեն ինձ «ստախոս» անուանելու...

Այդ ժողովի արձանագրութիւնը կազմուեց՝ որպէս թէ ակմբի անշարժները իրենց տասներկու «բաժնեւէր» շատ զոհ են և ահա ակմբի կառավարչներից չորս հոգու ստորագրութեամբ «Նոր-Կար»-ում դուրս եկաւ մի նամակ, որի մէջ ինձ քաջաբանաւ զրպարտող էին աշխատել ցոյց տալ: Թէ և ժամանակին ես այդ հերքման հերքումն ուղարկել էի, բայց «Նոր-Կար»-ի խմբագրութիւնը, հաւատացած եմ, յարգելի պատճառներով, չտպագրեց պատասխանս:

Անցաւ 4—5 տարի: Եւ ահա այս օրերս, մեր փոխադարձ վարկի ընկելութեան քանկում կոխներ ծագեցին:

Իսկական կառավարչները վեց ձայնով երկու ձայնի դէմ Գրիգոր Չալխուշեանիցին հեռացրին ընկերութեան անդամակցութիւնից: Մեր իրաւաբան Գրիգորը իւր մաղձը թափում է իրեն արձակողների գլխին և մերկացնում է հանգամանքներ, որոնք անպատուաբեր են իրեն համար... Բայց այժմ ինձ հետաքրքրողը այդ վէճը չէ, այլ այդ վէճի աւթիւ եղած մի խոստովանութիւն: Պ. Գրիգոր Չալխուշեանը «ЗАМОГЛЯННЫЯ ЗАПИСКИ» վերնագրով յօդուածի մէջ պատմում է միամիտ կերպով, որ այն տասներկու «բաժնեւէր» որոնց պաշտպանել էր 4—5 տարի առաջ՝ նրանց զեղծութիւնները արդարութիւն ցոյց տալով, նրա ճշմարիտ է, որ յանցաւոր են եղել: Այս, այն պ. Չալխուշեանն է, որը 4—5 տարի առաջ, ակմբի ժողովում ինձ «ստախոս» անուանեց, այն բանի համար, որն այժմ ինքն է մերկացնում: Ճշմարտութիւնը, թէ և ոչ, նա միշտ ճշմարտութիւն կըմնայ և կըյայտնուի: Այժմ ես հանգիստ եմ, և իրաւունք ունիմ յիշեցնելու իրեն իւր տեղը վարձուքը իմ գէմ: Շնորհակալ եմ նրանից, որ այսքան տարիներից չեսոյ ինքն է պարզում և խոստովանում, թէ մեր երկուսից, ով է «ստախոսը»:

Մեծացաւ եմ, որ «Նոր-Կար»-ի խմբագրութիւնը, այն նամակիս տեղ կը տայ իւր լրագրի էջերում, որպէս զի ճշմարտութիւնը ծածկուած չըմնայ:

Յ. Պապսիսեան:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲՈՒՆԴԱՐԱՐԱ.—Բուլղարիայի ելնան պրինց Ֆերդինանդը եւրոպա ուղևորուեց իւր գործերը կարգադրելու համար: Ոմանք ասում են ամուսնանալու համար էլ գնացել: Ասենք դա անհաստատել էլ չէ, եթէ ի նկատի առնենք, որ իւր ուղևորութիւնից փոքր ինչ առաջ բուլղարական ազգային ժողովը համաձայնութիւն յայտնեց, որ Բուլղարիայի ելնանը և նրա առաջին յաջորդը կաթոլիկ մնան: Այդ համաձայնութիւնը կարեւոր էր նրա համար, որ պրինց Ֆերդինանդը մտադիր էր եւրոպայում յայտնի արքայական տոհմի աղջկայ հետ պսակուել, որը կաթոլիկ է: Իսկ կաթոլիկ կրօնը այնպիսի հաստատուն արմատներ ունի ձգած այդ տոհմերի մէջ, որ շատ դժուար է համաձայնեցնել, որ այդ տոհմից մէկն ու մէկը իւր կրօնը փոխէ: Կարծում է, որ եթէ պրինց Ֆերդինանդը մինչև այժմ չէր ամուսնանում, դրա պատճառն այն էր, որ նա ուզում էր այդպիսի տոհմից աղջիկ ունենալ, իսկ Բուլղարիայի սահմանագրութեամբ երկրի ելնանը պէտք է օրթոդոքս լինէր:

Եթէ Բուս թերթերը հաղորդած տեղեկութիւններին հաւատանք, պրինց Ֆերդինանդը մինչև անգամ համաձայն է Բուլղարիայի գահից հրաժարուելու միայն թէ իւր ցանկացած ամուսնութիւնը կայանայ, այսինքն Սթեֆանի հերցոգը, որ ֆրանսիական գահի թիկնածուն է, համաձայնի իւր ձեռքին աղջիկը նրան կնութեամբ տալ: Եւ ռուս թերթերը կարծում են, որ կամ պրինց Ֆերդինանդը պէտք է Բուլղարիայի գահից հրաժարուելու ամուսնանայ, կամ թէ չէ այդ ամուսնութիւնից հրաժարուելու նրանց ասելով Օրդէանի հերցոգը չի համաձայնել իւր աղջիկը տալ պրինց Ֆերդինանդին երկու կրկնով, թէ մի գուցէ պրինց Ֆերդինանդը Ռուսիայի կամքի հակառակ բուլղարական գահը բարձրացնելու, որոնք երեք չեն ներկայ նրան, որ Ֆերդինանդի բարեկամ տէրութեան հակառակ քալ է անում: Իսկ Օրդէանական տան համար ֆրանսիացիների համա-

կերութիւնը գոյութեան խնդիր է, մասնաւոր ներկայ ճգնաժամին:

Սակայն ռուս թերթերը մի ուրիշ անհաստատելու լուր էլ են տարածում. որպէս թէ Բուլղարիայի մինիստր-Նախագահ Ստամբուլովը աւելի ու աւելի համակուած է այն գաղափարով, թէ ինքը կարող է երկրի կառավարչի իշխան դառնալ: Ասում են, որպէս թէ նա Կ. Պոլսում եղած միջոցին այն համաձայն է եկել, թէ Բ. Գուռը համակերպութեամբ կըլնարարուի գէպի իւր այդ ձգտումը՝ երբ դրա համար յարմար ժամը կըհնչէ: «Ստամբուլովը կարող է իսկապէս այժմ էլ հաւատացած լինել, որ ազգային ժողովը — ինչպէս հեռագրում են «Нов. Вр.»-ին — այժմ էլ ուղևորութեամբ կընդունի նրան, եթէ նա այդ քայլն անէ: Ստամբուլովի կարծիքով իւր տոհմն աւելի կարող է երկարատե լինել, քան Կուրուբեանն պրինցերը:

Բացի այդ Ստամբուլովը, որպէս թէ ցանկութիւն էլ է ունեցել, որ բուլղարները միանան կաթոլիկ եկեղեցուն և այդ նպատակով խորհրդացուցել Կաթոլիկների հետ, որը որպէս թէ Սթեֆանի անաշարիկ է Բուլղարիայում եկեղեցին թողնել այնպէս, ինչպէս որ կայ, միայն թէ եկեղեցում յիշուի պատի անունը, ճանաչուի պատի գերեշխանութիւնը:

Սակայն այս լուրերը շատ նման են զրպարտութեան, թէ և կարող է պատահել, որ ճշմարտութեան մի մասն էլ ունենան իրենց մէջ:

ԱՌՍՏՐԻԱ ՈՒՆԳԱՐԻԱ.—Ունգարիայում բաւական բազմաթիւ են ի միջի այլոց ծան ուսնիները, որոնք սակայն ունիւտ են. այսինքն միացած են հռոմէական եկեղեցուն՝ պահելով իրենց մի քանի կրօնական անկախութեան միացողները: Վերջերս այդ ուսնների մէջ առանձին շարժում է երևում. ամենայն կերպ ազիտացիոն է լինում այդ ուսններին դարձնել իրենց նախկին՝ օրթոդոքս եկեղեցու գիրկը — ժողովրդի մէջ համակրութիւն զարթոյցնելով գէպի Ռուսիան և ատերութիւնը գէպի եռապետական դաշնակցութիւնը: Անցեալները, այդ շարժման առաջն առնելու նպատակով, Լվովի թեմական յայտարարութեան մէջ հրատարակուեց Գալիցիայի բոլոր երեք եպիսկոպոսների ստորագրութեամբ մի հրաւիրութիւն ուսնի—ուսնի հոգեւորականներին արգելում է ստանալ «Хей-бурбо», «Народ», «Галицка Русь» թերթերը, որոնք նպատակում են ժողովրդին մոլորութեան մէջ ձգելու:

Պէտք է նկատել, որ այդ կրօնական պրոպագանդային մասնակցում են և արմատականները և հէնց վերջիւստ անաշին երկու թերթերն այդ կուսակցութեան օրգան են: Բայց յարմատական կուսակցութիւնը կեղծ ազատամտութեամբ ոգևորուած չէ արհամարհում կրօնի, եկեղեցուն նշանակութիւնը. ընդհակառակն, նա առանձնապէս ուղարկութիւն է դարձնում հէնց կրօնի վրայ, որովհետեւ ժողովրդի համար ամենազորեղ ոյժը՝ կրօնն է կազմում: Քաղաքական նպատակով պրոպագանդա եւ անում — կրօնի միջոցով:

ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ.—Պարիզեան զբաղը անցնողները մի քանի օր Մադրիդում է անցկացրել, որպէս զի աւելի մօտ լինի Ֆրանսիային և իւր քաղաքներին և հարկաւոր դէպքում Ֆրանսիա մտնել: Միևնոյն միջոցին Մադրիդում էր և Ֆրանսիայում օրդէանական կուսակցութեան պարագլուխ զբաղը Գ. Սոստուիլը: Արքայականներն իրենց յոյսը չեն կորցնում վերջի վերջոյ Ֆրանսիայում դառնելու արքայական գահ վերահաստատելու: Արդոյ Ֆրանսիայում արքայականների առանձին յանձնաժողովներ են կազմուած: Իսկ զբաղը Գ. Սոս-

ստեղծելով հրատարակել է իրենց գործունեությունը ծրագրելով, որով առաջարկում է բոլոր պաշտպանողական արքայական կուսակցություններին միասնաբար և կուսակցական հասարակականությունը կարգերի դնել. սակայն նա նոր կառավարությունը հաստատել չէ առաջարկում:

Նայելով մայրաքաղաքի լրագրողներին Երևանի մէջ հակա-անգլիական շարժում է նկատուի:

Ազատամարտի Գլխավորները, որ անգլիական այս ու այն երկրի ազատությունը մասին է խոսում, քանի որ պաշտոնում չեն լինում, սկսել է միջոցներ գնում, որ Երևանում ձեռք չգնայ:

ՀԵՐԱՍԳԻՐՆԵՐ

ՀԵՐԱՍԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 26 յուլիս. — Երեկ Պետերբուրգի ժամանեց Երևանի հերոսազորի, իսկ Վերականգնողական, որոնց ընդ առաջ էին գնացել Թագաժառանգը և ուրիշ Սպասարհառ. անձինք:

Պետական գանձարանից երեք միլիոն ռուբլու չորս կարգի նոր տոմսեր են տրվում արձակուրդ հրաման է հրատարակում. իւրաքանչիւր կարգը իրենց կուսակցությունը 8 տարեկան ժամանակով է լինելու. տոմսերը արժեքը 50 ռ. տարեկան տոկոսը 3,79:

Բարձրագույն հրամանով մայիսի 29-ից 1892 թ. պետական բանկից փոխառությունը դեբյուտները համար եղած կարգը յայտարարում է գործ դնել և հողատերերի կողմից մի ստորագրություններ տալով վերադարձնելու պարտքը չհաշվել վարկի ընկերությունը պարտքը առանցքների համար, (այժմ առանձին բաժանմունք պետական-ազնուական հողային բանկի), սահմանափակելով այս չորսը այնքան ժամանակով, ինչքան որոշում է պետական-ազնուական հողային բանկի փոխառությունների համար:

Սիմբերի նախագահի Տերինիեր նշանակում է Վաղարշի նախագահական:

Երեկ կայացու հաց ծախողների և հացի առևտուրն բարեկարգողների յանձնաժողովի երկրորդ նիստը նախագահությունը մանուֆակտուրայի դեպարտ. գլխավոր Կոլալեպոլու. քննուեցու արտասահման արտահանուող հացահատիկների վրայ հսկելու ժամանակավոր դրույթներ. կարծիքները բաժանուեցան, ոմանք ասում էին, որ անհրաժեշտ է պարտադրեցնել հսկողությունը, իսկ ուրիշները այդ անօգուտ էին համարում և գտնում էին, որ առևտուրը կընձուլվի. Պետերբուրգի բորսային յանձնաժողովը գտնում է, որ պարտադրական հսկումը հացահատիկների կեղտոտ լինելու վրայ զգալի կերպով կըլրարի Պետերբուրգի նախաժամուցի առևտուրը. պետական գոյքերի մինիստրությունը ներկայացուցիչները յայտնեցին, որ ինքի կայ ցորենի մէջ անմաքուրութիւն, դա շատ աննշան չափով է. առև Նախապալարմար է աշխատել բարձրագույն հացի արդիւնաբերությունը. ներքին գործերի մինիստրությունը ներկայացուցիչները կարծիք յայտնեցին, որ կառավարությունը մեղադրությունը այդ գործում անհրաժեշտ է, մեր արտասահման ապրանք արտահանողների վարկը արտասահմանում ընկած է, հսկողությունը մեր վարկը կըբարձրացնի վաճառողներին. չափաք է որոշել միայն կեղտի որոշ տոկոսը, այլ կենդանաց. նկ հսկողությունը, որպէսզի արտասահմանողները մատակարարեն ցայ տուած

հանդերձը մատակարարեն ցայ տուած նմուշներին համահասարակ յայտկություն հաց:

ՊԱՐԻՋ, 28 յուլիս. — Մեղադրող պալատը երեկ Պանամայի գործի համար որոշեց. Բուլիէ, Գէլիէ մինիստրները, Գրէլի և Բէնի սենատորները և Պանամայի ընկերությունը գործավար Կոստինը դատաստանական պատասխանատվության չեն ենթարկուած. երբեմն մինիստր Բայոն, պատգամաւորներ Պրուն, Բէրալլ Դիգէն, Դէյա-Ֆոկոներան, Սանչուսան, Լարբոնը, դորմավարներ Դար Լէսս Կալ, Ֆոնդան, Ինչպէս և Բյոնտէնը և Կաֆէրիստ Ծասոնը ենթարկուած են երգուեաների դատարանին:

ՀՈՒՄ. «Courrier National»-ի ասելով միւս բանկերն էլ նոյն որոշման դրույթներն են, ինչ դրույթներն են մէջ է Հոուսի բանկը, Այդ բանկերի մէջ գրեթէ գործ չէ տեսնում և անցնել շարժումը ընթացքում ոչ մի գումար պահեստի դնելու գէպը չէրաւ: ԲԵՐԼԻՆ. Ռուս-գերմանական առևտրական պայմանագրի մասին տեղեակ մարդկանց հետ խորհրդակցությունները վերջացած են յանձնաժողովին ներկայացրած են. որոշ առաջարկությունները երեկ պէտք է որ տեղի ունենար յանձնաժողովի առաջին նիստը: Բիստիէնի նախագահությունը, իսկ երկր շարժում կըսկսուի իւրաքանչիւր կէտի առանձին քննադատություններ:

«Hamburger Nachrichten»-ը ասում է. «մեր կարծիքով գերմանական ժողովրդի մեծ մասը շատ ցանկանում է Բուսիայի հետ խաղաղություն պահպանությունը»:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ

26 յուլիս

Լուրդ...	96,85 96 1/2, 96,80
Բերլին...	47,52 1/2, 47,40, 47 1/2
Պարիզ...	38,15, 38,40, 38,12 1/2
Պարիսի արծաթ...	78, 78, 4, 78, 80 ծախ.
Մարսի կուպոն...	155 1/2, 156
Արծաթ...	1,08 (1,10)
Պարսիկի շիկ...	4 1/2, 4 1/2, 5 1/2
Ստալի բանկի 5 1/2...	...
1-ին շրջանի...	102 1/2, 2, 4, 100
2-րդ...	103 1/2, 2, 4, 100
3-րդ...	103, 2, 4, 100
100 և 1000րդ...	...
1-ին շրջանի...	102 1/2, 2, 4, 100
2-րդ...	103, 62, 2, 4, 100
3-րդ...	104, 12, 2, 4, 100
Առաջին 5 1/2...	...
1-ին շրջանի...	241 1/2, 2, 4, 100
2-րդ...	228 1/2, 2, 4, 100
Ներքին փող...	...
Բանկի...	195 1/2, 2, 4, 100
6 1/2...	...
Ինքի փող...	...
Պարսիկի արծաթ...	...

Խմբագիր—Հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Համայն Բարձրագույն Հասարակ Բազմայ Մարտիկների Ընկերության կանոնադրություն 17 և 26-րդ յօդուածները ներկայ յուլիսի 30-ին, շարժած օրը, երկուրդ 6 ժամին ընկերությունը գրադարանի դահլիճում, հին շենքում մէջ, կըկայանայ քաղաքի ընդհանուր ժողովուրդը կըքննուին անցնող 1892 թ. դրամական հաշիւները, կըքննուի ու կըհաստատուի ներկայ 1893 թ. համար խորհրդի կազմած նախահաշիւը և կըվճարեն ընթացիկ գործերը նախագահ խորհրդի:

Բ. Գորուկանեանց.

ԱՆՏՐԻՎԻԿԱՆ ԵՐԼՈՒՆՆԵՐ

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան ժ. 9-ին 30 ռ. և Բաթում հասնում է երեկոյան ժ. 9-ին 45 ռ.:

Պատասխին գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում ցերեկուայ ժ. 1-ին 20 ռուպ.:

Պատասխին գնացքը Թիֆլիսից Բաթում գնում է երեկոյան ժ. 6-ին 50 ռ. և Բաթում հասնում է առաւօտեան ժ. 8-ին 13 ռ.:

Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս առաւօտեան ժ. 9-ին 45 ռ. և Թիֆլիս հասնում է երեկոյան ժ. 9-ին 52 ռ.:

Պատասխին գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս ցերեկուայ ժ. 12-ին 25 ռ.:

Պատասխին գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս ցերեկուայ ժ. 11-ին 10 ռ. և Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ ժ. 5-ին 50 ռ.:

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԱԽԻՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻՆ

Ուսուցչական ցենզ ձեռք բերել ցանկացող ուսուցչներին և ուսուցիչներին առաջարկում է գրեթէ Թիֆլիս, Տիֆլիս Ոսկեհատ Տէր-Յովհաննիսեանին (Միքայելեան փողոց, Թանգուեանց եկեղեցու տանը) և ճարտարապետ Նիկողայոս Գրիգորեանին (Միքայելեան փողոց, սեպհական տուն № 65) իրենց ուսուցչական վկայականներով մինչև փետրուարի 15-ը:

Առուցչուհիները և ուսուցչիչները քննութեան պատրաստուելու համար լինելիք վճարելու են: 10—1.

ՄԵՐ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆԸ շուտով կըտպագրուին «Տարրական դասագիրքը»

«ԲՆԱԽՈՍՈՒԹԵԱՆ» Ժողովրդի, ՄԱԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԱԶՄԱԿՆՈՒԹԻՒՆ» Բիւրոստի: Գրեգորիս Երզնկեանց: 339) 1—1.

ԿԱՊՍՈՒԼՆԵՐ
ՄԱՍԻԿՈ ԿԱՊՍՈՒԼ ԵՒ Ը.
Capsles au Matico)
Պարիզի դեղագործների թոշակաբերում է Բուսիայում:
Սպին կապուլի ընդեր պատրաստում են Մատիկի և Վալայ Բալլ Եմի Կապուլայից: Նրանք պատրաստում լինելով մաքուր կեղտով ոչ մի վատ համ կամ հոտ չեն ունենում:
Վաճառող Ռուսիայի գլխ. գեղատեսչուհի:
(M.) 18—2

Իսկական գործար. միայն այս գրոշ մանրշով է:

Huste-Nicht
«ՄԻ ՀԱԶԻՐ»
Եւ Կարուսիզին մայր-հետադարձ և շաքարիչէն
Լ. Գ. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. ԲԵՐԼԻՆ. ԼԱԻՆՈՒՄ:

Քիմիական վերլուծութեամբ և բժշկական փորձերով հաստատուած է, որ յամենայն դէպս դրանց միջատողութեանը ֆիսակար ոչ մի նյութ չէ մտնում, ուստի զրա ներմուծումը և վաճառումը Ռուսիայում թող է արտաձ:

Գրեթէ չիւր 1 ռուբ. և 2 ռուբ. 40 կոպ. Շաքարիչէնները 30 և 50-ական կոպ.:

Փաթեթները և ուղարկելու համար ստանձին են վճարում:
Վաճառում է Ռուսիայի բոլոր գեղատեսչին յամա թնրում և գեղատեսչուհի:
(M.) 12—7

1893 թ. ՆՈՐ-ԴԱՐ

(ՏԱՄԱՐԻՈՒՄ ՏԱՐԻ)

ՆՈՐ-ԴԱՐ

ՄԱՐԵՆՈՐԵՆԻՍ (ԹԵՐԻՍԵ)

Թիֆլիսում
Հրատարակում է նոյն Երբող և ծրագրով «Մէ» Երբողի Իրաւի, Երբողի Երբողի և Կոնստանտին Երբողի օրերից:

(Տարուայ ընթացքում «Նոր-Դար»-ը լոյս կըտեսնէ առնուազն 216—220 անգամ)

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ը ՍՏԱՆՈՒՄ Է ԵՒ ՍԵՊՏԱԿԱՆ ՀԵՌԱՍԳԻՐՆԵՐ

«Նոր-Դար»-ի տարեկան գինն է 10 ռուբլի, վեց ամսուայ՝ 6 ռուբլի, Թիֆլիսից դուրս ամիսը 1 ռ. 50 կ., հատով դուրսը՝ 7 կ., Թիֆլիսում՝ 5 կոպ.:

ԵՒՐՈՊԱՅԻ, ԹԻՐԻԲՈՒՅԻ և այլ հեռավոր երկրների բաժանորդները վճարում են տարեկան 40 ֆրանկ:

ՍՏԱՆԻՍԼԱՎՅԱՆ Բաժանորդները վճարում են տարեկան՝ 8 ռուբլի:

«Նոր-Դար»-ին բաժանորդ են գրում իւրաքանչիւր ամսի 1-ից միայն Թիֆլիսում՝ Բաժանորդ են գրում Դիմիտրի «ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ի խմբագրատանը:

Խմբագրատանը գտնուած է Պուշկինական փողոցում, Սկուերի դիմաց, Տէր Առաւօտեանի տանը № 14:

Ստար քաղաքներից դիմում են խմբագրութեանը՝ Тифлис, въ Редакцию ежедневной газеты «НОРЪ ДАРЪ» կամ Тифлис (Caucase) Rédaction du journal «Nor-Dar».

Խմբագիր հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԱՆ

Մատուցում. Տարուայ ընթացքում հայոց բոլոր միւս թերթերից «Մէ»-ի համար տարով, «Նոր-Դար»-ը կըտայ ընթացող հրատարակութեանը շատ տեղեկութիւններ և առատ ու բազմապիսի նիւթ ընթերցանութեան համար:

ԵՂԲ. ՏԵՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԵՐԸ

Պատիւ ունին ծանուցանելու պ. պ. վաճառականներին, կոմիտեներին և առևտրական գործակալներին, որ ն.տ. սեպտեմբերի 1-ից ԲԱՌԻ ԲԱՂԱՔՈՒՄ ԲԱՑ ԵՆԲԱՐԵԼ ԿՈՄԻՏԵՆԵՐԱԿԱՆ ԱՌԻՏԻՏՐԱԿԱՆ, ԱՐՏԱԶԱՆՄԱՆ և ամեն տեսակ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կառարկելու համար ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ: Մասնաւորապէս կատարում ենք նաև նաւթային գործեր:

Մենք յարաբերութիւն կունենանք ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ, ԱՆԳՐԿԱՍՏԱՆԻ երկրներ և ՌՈՒՍԻԱՅԻ գլխաւոր քաղաքների հետ, ի միջի այլոց Աստրախանի, Նիժնի Նովգորոդի, Մոսկուայի և Օդեսայի ու Կովկասեան բոլոր նշանաւոր քաղաքների և երկաթուղու կայարանների հետ:

Մեր կողմից ոչ մի ջանք չպիտի լինայի, որ տարանք ներկ մատակարարելը, վաճառելը, ուղարկելը կատարուին բարեկշիւութեամբ և շուտաւրէի:

ՄԵՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԿՐԼԻՆԻՆ ՄԱՏՁԵԼԻ և ԶԵՆՏՈՒ:

Եղարք Տեր-Նիկողոսեանցի:

(340) 30—24

ԾԱԽՈՒՄ Է

«ՀԱՅ ԱՅՈՒՂՆԵՐԻ» ԳԻՐԲԸ

Հրատարակութ. «Շիրակ» գրաւաճառանոցի Աշխա. Գ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ

Բաղկացած է 150 մեծադիր երեսներից. 200-ից աւելի մեր ժողովրդական երգիչ-բանաստեղծների (ղուսան-աշուղ) կոնսագրութիւններ և երգեր, ժամանակագրական կարգով սկզբից մինչև մեր օրերը գինն է 30 կոպ. ճանապարհածախսով 40 կոպ. գինը Թիֆլիս՝ «Կեդրոնական գրաւաճառանոց»:

Ալէքսանդրապոլ «Շիրակ» գրաւաճառանոց: 5—3.

ՊԱՅՏՍ ՍՊԻՐՏԻ, ՕՂԻԻ ԵՒ ԿՈՆԵԱԿԻ

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏԻՐ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԻՐ

Մ. Պ. ՓԻՐՈՒՄԵԱՆՅԻ

Վաճառում է մեծ և փոքր քանակութեամբ՝ մաքրած, ընտիր օղի, սպիրտ և կոնեակ սեփական գործարարին: Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարում է ամենայն ճշտութեամբ:

Հասցեն՝ Тифлисъ, Николаевская № 23.

(148) 15—7